

*„Aki eleget tere a maga korának,
az minden következőknek élt”*

(Kazinczy Ferenc)

Kazinczy-émlékév
2009

Szerkesztette:

Birck Edit és Péliné dr. Bán Éva

Kiadó:

Magyar Irodalmi Hagyományápolók Országos Egyesülete

1135 Budapest, Könyves Kálmán krt. 40. sz.

Felelős kiadó:

Birck Edit elnök

Fővédnök:

dr. Kazinczy Ferenc (Svédország)

Címlap: Kreutzinger, Joseph – Kazinczy Ferenc (1808)

Hátlap: Kramer, Jones Gottlieb – Kazinczy gyermekkori képe egyenruhában (1763)

Nyomda: Print 2000 Nyomda Kft. – Kecskemét

A kiadvány a Patkós Stúdió gondozásában jelent meg 2009-ben,

környezetbarát papíron.

Tel.: 06-53/583-544

ISBN 978-963-06-6866-8

B A L A S S I
I N T É Z E T

OKTATÁSI
ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Kazinczy-emlékév 2009

„Aki eleget tette a maga korának,
az minden következőknek élt”

(Kazinczy Ferenc)

[illegible]

Köszönő szavak

Nagyon jó dolog, ha egy kipattanó ötletet felkarol egy társaság, egy egyesület, s a megvalósításhoz partnereket is találunk, akik szellemi és fizikai képességüket adják a kitűzött cél eléréséhez. Ha ez a cél nemes, Kazinczy Ferenc emlékezete pedig az, nem nehéz társakat találni. Támogatót viszont nehezebb. Nekünk most sikerült, és ezúton is szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik segítséget nyújtottak a Kazinczy-emléktúra megvalósításához nagyon remélve, hogy megérte az áldozat.

Köszönöm az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak és a Balassi Intézetnek az anyagi támogatást, az önkormányzatoknak azt, hogy vállalták az együttműködést, s akiket erre kértünk szállással és étkezéssel segítik a megvalósítást. Köszönöm az iskoláknak és pedagógusoknak a felkészítéssel járó munkát, s hogy elengedték diákjaikat a kéthetes túrára. Végül, de talán ez a legfontosabb, azoknak a diákoknak, akik vállalkoztak erre az útra, a megmérettetésre. Kívánom, hogy jól érezzék magukat, ne a fáradtság maradjon meg bennük, hanem az, amit Kazinczy Ferenc adott nekik.

Köszönettel és köszöntéssel tartozom dr. Kazinczy Ferenc úrnak, Kazinczy Ferenc Bálint fia ükunokájának, aki vállalta a túra fővédnökségét.

Az emléktúra szervezői köszönettel adóznak Tápiógyörgye község lelkes vezetői, értékörző és hagyományápoló közössége előtt, mert önzetlenül és örömmel vállalták a Kazinczy-évforduló e kiemelkedő eseménysorozatának méltó lezárásaként az ünnepi napok megszervezését és a résztvevők ellátását és gondozását.

Birck Edit

*a Magyar Irodalmi Hagyományápolók
Országos Egyesületének elnöke*

A Kazinczy-émlékér jegyében

Kazinczy Ferenc születésének kétszázötven éves évfordulója a Magyar Irodalmi Hagyományápolók Országos Egyesülete és a Tápiógyörgyei Önkormányzat megértő közreműködésével úgy gondolta, akkor tesz legtöbbet a magyar irodalom, a magyar nyelv kiemelkedő alakjának méltó, maradandó megünneplése ügyében, ha Kazinczy alakját, munkálkodását, évszázadokat átívelő nagyságát, jelentőségét a magyar ifúság legérzékenyebb, legfogékonyabb rétegében, a magyar kultúra legintenzívebb eredményeket felmutató műhelyeiben bonyolítja le. Jelen esetben a 15–18 éves iskolás diákokra gondolt, a gyermekeket felkészítő magyartanárok pedagógiai munkájának megbecsülésére, az iskolákat fenntartó önkormányzatok, egyházi szervezetek, alapítványok megtisztelésére. A felnövekvő nemzedék irodalmi, nyelvi, esztétikai értékeinek gazdagítására apellál.

Egyáltalán ebben a gazdasági világválság vészharangjait kongató és egyre apokaliptikusabb atmoszférát, életérzést, kilátástalanságot, szuper balkáni süllyedést vizionáló világban a magyar virtus szellemi erejét, lehetőségeit, történelmi tanulságait és biztatásait akarja felmutatni. Ezzel a legtöbbet teheti ebben a ránk szakadó, ellehetetlenülő világunkban. Maradandót tenni, késői századok viharait túlélő emlékfát ültetni, emléket hagyni azáltal is, hogy sikerült megnyerni a Kazinczy-émléktúra lebonyolításához, a Kazinczy levélíró verseny megvalósításához a kulturális kormányzatot, sok-sok városi, falusi önkormányzatot, irodalmi életet, nyelvápoló munkát, missziót végző társaságot, egyesületet, intézményt, tudósokat, tanárokat, közéleti munkatársakat, vezetőket, anyagilag, erkölcsileg támogatókat. Mai szófordulattal az ő megértő szándékuk és segítségnyújtásuk nélkül ezen programok nem valósulhatnának meg.

Ezúton ebben a bevezető-köszöntőben is hálás köszönet illet mindenkit, aki részese ennek a méltó megemlékezésnek. Méltó, mert az emléktúrán részt vevő fiatalok a megtett úttal és a Kazinczy-relikviával, -dokumentummal, -történettel, -mesével, -énekkal Érsemjéntől Tápiógyörgyéig a Magyarországon található Kazinczy-émlékhelyeket koszorúba fonják, a található emlékeket összegyűjtik, vetélkedő formában számot adnak róla

A Kazinczy-émlékév jegyében

és a túra végén irodalmi program, nyelvi játék, vetélkedő, tábortűz, ismerkedési est várja a részt vevő fiatalokat. A szervezők egy autóbuszos bécsi városnézéssel honorálják a fáradozást a legjobb teljesítményt nyújtó diákoknak. Érsemjén, Tokaj, Eger, Acsa, Vác, Hatvan, Gödöllő, Győr, Tihany, Jászberény, Abony település körülbelül ezerháromszáz kilométeres emléktúrával idézi meg Kazinczy Ferenc országjárását, családi, baráti látogatásait. Ez a rendezvénysorozat szándékaiban, széles körű szervezettségével állít emléket a magyar nyelvújító irodalmi tevékenységének, levelezésének huszonhárom vaskos kötetét, a Fogságom naplója, a Pályám emlékezete, az Erdélyi levelek írójának, a Magyar Tudós Társaság egyik előkészítőjének zsenialitását, emlékezetét. Mindazt a sokrétű nemzetszolgálatot, amelyet a Magyar Nyelv Múzeuma avatóbeszédében a Magyar Köztársaság elnöke elmondott. Ezen a túrán kirajzolódik akarva-akaratlanul a stílus és nyelvújító, az irodalomszervező, kritikus és fordító polihisztori adottsága, a felvilágosodás szellemi hatásának máig ható ereje és igazsága, a nemzeti identitástudatot emelkedetten szolgálni tudó energiája.

Ezen a szép évfordulón a szervezők, közreműködők és szülőfalum, Tápiógyörgye község nevében Kazinczy Ferenc egy késői utódának, Erdély halhatatlan írójának nagy betegen hozzám írt levelét másolom ide. A györgyei Kazinczy-émlékkönyvet köszöni meg és méltatja Széphalom halhatatlanját.

Maga a levélforma, a magyar géniusz emlékkönyvének öröme, köszönete a Hargita fenyőinek, üzenete lehet mindannyiúnk számára, hiszen a levélírás neki is gyönyörűség, tisztesség, valóságos belső szükséglet, amelyből olyan mértékben ismerhetjük meg az író, mint az embert, a szerény, kedves művészt, Erdély hiteles üzenetét.

Bihari József

a Magyar Irodalomtörténeti Társaság

Pest Megyei Tagozatának elnöke

A Kazinczy-emlékér jegyében

Bihari Faislekh

Kedves Főská!

Közföröm = szép ajándékoslat. A magyar
seminiz kultúrájának mai világos hozzá-
raban - mielőtt egy helyre, gyűjtése is nyit-
vet öltözetek - szép és követség" példák
ez a his emléktárgy. Annak világos
jele hogy az angolok szórakoztató ipar
az áradatnak minél többet ösztönöz, lám
tárgyunkra is elveti nagyait - most egy
általános, a mai életünkkel, mindentől távol
sajnos emléktárgyat szereztek a közönség
figyelmére, s mindazok javára, akik -
Friedrich János szerint is adósai a fejhalom
halhatatlanságának.

Gratulálom Jóska e fontos kiadodá-
hoz; a változtatásokban gzedag akas-
grüßeltes és terüvelésed a Kármay
Gröndt C. insodhoz. Törpözenítésed
gzedag, stb. barotás; a mellékletben
szereplés - ment határos - elvárás volt
az utókorok klasszikusaita vétele-
ből idézni. Kötetlányi Nemeth, stb.
megdöz evel a Hajdani 499 szel-
met: iva, kedves Jóska! Többet és tovább-
ban is látam volna. Zord-mord be-
szel bevit le mindet szövegekről.

Ököl

Süßholz

2005' Nov - 14'

Az őskor óta lakott terület. 1332-ből származó forrás szerint egyházas hely. Lakói valószínűleg a bihari királyi ispánság népei voltak. A török uralom alatt elvesztette jelentőségét. A lakosság református hitre tért, csak 1700 után indult meg újra a katolikus hitélet.

Az 1600-as években kerültek Semjénbe a Fráter, a Péchy, majd a Bossányi család tagjai, ezek révén később a Kazinczy és a Krajnik családok. Bocskay István vívott jelentős csatát Érsemjén közelében, majd II. Rákóczi György. Várad felszabadításáért vívott harca során Érsemjén elnéptelenedett.

1759. október 27-én itt születtek Kazinczy Ferenc anyai nagyszülei, a Bossányiak portáján. Kisgyermekkorát is itt töltötte, később is gyakran látogatott el Semjénbe. Innen ment át Álmosdra, hogy Kölcsyvel találkozhasson, de itt látogatta meg Csokonai Vitéz Mihály is 1802 karácsonya és szilvesztere között, hogy megbeszéljék Dayka Gábor verseinek kiadását.

1991-ben hoztak létre emlékszobát Kazinczy Ferenc tiszteletére az egykori református fiúiskola épületében, ahonnan a kiállítást 2005-ben az egykori Krajnik-kúria épületébe költöztették. 1994-ben a Kazinczy-emlékszoba Fráter Lóránd-emlékszobával, majd 2008-ban Csiha Kálmán-emlékszobával bővült. Fráter Loránd 1872-ben született Érsemjénben. Édesanyja, Rhédey Júlia származása révén rokonságban állt az angol királyi családdal. Bár katonai pályára lépett és később országgyűlési képviselő is volt, Fráter mégis a nota-szerzés és -előadás révén vált ismertté és elismertté. Egyik koncertkörút jóvedelméből állíttatta 1907-ben a Kazinczy Ferenc-mellszobrot, Horvay János alkotását.

Csiha Kálmán, Erdély egykori református püspöke szintén Érsemjénben, a család Barantói birtokán született 1929-ben. 1990-ben szentelték püspökké, 10 évet töltött el ebben a funkcióban. Munkássága eredménye a több tíz önállósított gyülekezet, felépített vagy felújított templom. A magyarságért folytatott tevékenysége történelmi értékű. 2007-ben hunyt el, Marosvásárhelyen helyezték végső nyugalomra.

Abony

A város nevét legtöbbször a Kodály Zoltán által feldolgozott dalból ismerik, amely a császár által verbuvált nagy-abonyi legények honvágyát tükrözi:

„Sej Nagyabonyban csak két torony látszik,
De Majlandban harminckettő látszik.
Inkább nézem az abonyi kettőt,
Mint Majlandban azt a harminckettőt.”

Pest megye délkeleti sarkában Cegléd és Szolnok között fekszik. Egykori birtokosai között említhetjük Kinizsi Pált – akinek nevét középiskola őrzi – és felségét Magyar Benignát, valamint Werbőczy Istvánt. A török kor alatt elnéptelenedett települést 1711 után telepítik be újra nemesi birtokosok. Beöthy János így jutott birtokrészhez, amit tőle veje, Kazinczy Ferenc testvére, Kazinczy Miklós örökölt. A költő sokat tartózkodott itt a kúriában. 1801-ben, szabadulása után hosszabb időt töltött testvérénél. Gyermekai is többször időztek Kazinczy Miklósnál. Kazinczy Ferenc szobra – Mártsa István alkotása – a kúria parkjában áll.

Több szép 18–19. századi kúria őrzi a nemesi birtokosok emlékét. A szabadságharc több jeles szereplője fordult itt meg, így Kossuth Lajos és Petőfi Sándor is.

A város szülötte Háy Gyula Kossuth-díjas író.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Kazinczy Barbara, az abonyi Kinizsi Pál Gimnázium és Szakközépiskola 11. osztályos tanulója.

Háziasasszony: **Török Vivien**, az abonyi Kinizsi Pál Gimnázium és Szakközépiskola 10. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Balogh Katalin**

A község Debrecentől délkeletre a magyar–román határ mellett fekszik.

Első írásos említése 1261-ből való (Almus). A település neve az egykori Álmos (Almus) személynév „d”-képzős változata. Nevét régen többféle változatban is írták: Alumas, Almuz, Almus, Almos formában is. A település az álmosdi Chyre nemzetség ősi fészke és temetkezőhelye volt. 1261-ben V. István király Álmos fia Chyre részére már új adománylevelet ad a településre. Az álmosdi Chyre család 1554-ben bekövetkezett magvaszakadtáig bírta Álmosdot. A család kihalta után a falut Thay Ferencz királyi lovászmester kapta adományba. 1442-ben a Zoárdfiaknak is birtoka. 1554-ben adományként Dobó István tulajdonába került. 1604. október 15-én Álmosd határában arattak győzelmet Bocskai István hajdúi Basta császári tábornok serege fölött (álmosdi csata). Az 1600-as évek utáni időkben több birtokosa is volt; a Péchy, Bagossy, Csanády, Somodory, Kölcsey, Chermel, Gulácsy, Balku, Fényes, Szodoray, Miskolczy és Kazinczy családok tulajdonában volt. Teleki József 1779-ben Erdélyből álmosdi birtokán pihent, amikor Kazinczy – aki akkor nagyapjánál Érsemjénben tartózkodott – meglátogatta itt. Két napot töltött Teleki társaságában. Hasonlóképpen nagyapjától ment Kölcsey Ferenc látogatására is. A Kölcsey család 18. század végén épült kúriájában ma emlékmúzeum és képzőművészeti gyűjtemény található.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Fiók Barbara a debreceni Református Kollégium Gimnáziumának 11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Bodnárné Kapusi Ildikó**

Alsóregmec

Első írásos emléke 1277-ből való az Abaúj és Zemplén határán, a Ronyva patak völgyében elhelyezkedő falunak, a magyar–szlovák határ mentén. A Rákóczi-szabadságharc után a vidékre pusztulás várt, elnéptelenedett. A 18. században az újratelepítések során ruszinok és szlovákok is betelepedtek.

Kazinczy Dániel – Kazinczy Ferenc nagyapja – 1739-ben vette zálogba a birtokot. A család birtoklását a korabeli iratok is őrzik. Tőle fia, József vette át a birtokrészt, tette központtá Regmecet. Ferencen kívül mind a hét gyermekük itt született. Azonban Ferenc is itt élt nyolc-éves koráig. Iskolái elvégzése és az 1784-es pesti törvénygyakorlat után költözött vissza anyjához. Itt tartóztatták le 1794. december 14-én a Martinovics-féle mozgalomban való részvétel vádjával. Szabadulása után is itt élt, házasságkötése után feleségét is ide hozta, s első gyermekük is itt született.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Lukács Georgina a sátoraljaújhelyi Trefort Ágoston Szakképző Iskola 10. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Erdélyiné Kocsis Csilla**

Orlai Petrich Soma: Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Károly találkozására (1859)

A település hegycsúcsokkal körülvett kis medencében, Pápát Zirccel összekötő műút mellett fekszik, kedvelt kiránduló- és üdülőközpont. A vadban, vízben gazdag terület már az őskorban is lakott volt, mint ezt a leletek bizonyítják.

1023–1030 között remeteként itt élt Szent Gellért. Az önálló apátság nagybirtokkal rendelkezett. A 13. század végén leégett, s könyvtárának és relikviáinak jelentős része elpusztult. 1516-ban Ulászló a település önállóságát megszüntetve a pannonthalmi apátságnak adományozta a kegyuraságát. A mohácsi csata után Podmaniczky János és Podmaniczky Rafael a mai Várhegy tetején állott várukból (Bakony-újjár) fosztogatták a falut és az apátságot. A 15. század közepétől, a török idők alatt lakatlanná vált a falu és az apátság. Utóbbi a török hódoltság után Gönc apát kezdte helyreállítani. 1720-ban Vidacs Ferenc felvidéki apát az egykori szentély helyére kápolnát építtetett és főleg szlovák telepesekkel – akik híres faszerszám-készítők voltak – telepítette be a falut. A század végén németek is települtek be. Az apátság fő bevétele a legeltetésből és a fakitermelésből származott.

1742-ben indult meg a kolostor újjáépítése, mely a barokk stílusú Szent Mórícnak szentelt templommal együtt 1758-ban készült el. 1787-ben II. József megszüntette a bencés rendet, az apátság javai a Vallásalaphoz kerültek, az épületek elhanyagolttá váltak. 1802-ben a rendet visszaállították. Miközben a környék barlangjait, csárdáit a híres betyárok lakták, Bakonybél kultúrközponttá vált. 1817-ben Guzmics Izidor bencés apát, író szerzetesrendi tanítóképzőt alapított. Barátja, Kazinczy Ferenc is az ő révén ismerte a falut, s 1838-ban Vörösmarty Mihály is felkereste Guzmicsot. 1848-ig bencés szerzetesek szerezhettek itt középiskolai tanári diplomát.

Az utóbbi évtizedekben a turizmus jelenti a megélhetést a lakosság számára.

Balatonfüred

A Balaton északi partján fekvő Balatonfüred a kultúra és a művészetek valamint a szőlő és a bor nemzetközi városa. A kedvelt fürdőhely a reformkorban a nyári Magyarország egyik központja lett. Füreden nyílt meg a Dunántúl első kőszínháza 1831. július 3-án, amelynek színpadáról csak magyar szó hangozhatott. A Horváth ház Anna-bálgái 1825-től nemes hagyományt teremtettek.

Kazinczy Ferenc 1789. október 29-én indult Budáról, hogy Füreden meglátogassa a vele rendszeresen levelet váltó földmérő mérnök s gazdálkodó költőt, Pálóczi Horváth Ádámot. Hideg őszi esős időben, váratlanul érkezett s kalandos éjszakai hajóúttal a túlparton, szántódi remeteségében, munka közben lelt rá barátjára. November 2-án, már tiszta időben áteveztek Tihanyba, és mint írta: „néhány magyar verset mondtunk a Balatonnak”. Füreden éjszakáztak, majd Kazinczy másnap délután Veszprémbe utazott. Kazinczy füredi tartózkodásának emlékét Úti levelek című munkája és a Pálóczi ház falán emléktábla őrzi. A tradícióit őrző, közel 14 ezer állandó lakost számláló Balatonfüred számtalan igényes programmal (Jókai-napok, magyar játékszíni napok, balatonfüredi borhetek, Salvatore Quasimodo nemzetközi költőverseny, romantikus reformkor) várja vendégeit.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Tóth Anna Borbála a balatonfüredi Lóczy Lajos Gimnázium
11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Hámoriné Duna Katalin**

Kazinczy Ferenc élete, kiemelkedő szépirodalmi és nyelvújító tevékenysége nagyban kötődik az I. kerülethez, ahol munkásságára nem csupán a róla készített emlékkúttal emlékezünk, hanem a kerületben immáron hagyományossá vált „A magyar könyv és magyar nyelv ünnepe a budai várban” rendezvénysorozattal is. A budavári önkormányzat missziója, hogy mindenki számára elérhetővé tegye a kultúrát. Budapest I. kerülete, különösen a várnegyed nemzeti kulturális örökségünk leggazdagabb tárháza. Az akadémiai kutatóintézetek mellett itt van az Országos Széchényi Könyvtár, az Országos Levéltár, ahol értékes és különleges nyelvi értékeket őriznek és a Magyar Nemzeti Galéria, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum is itt kap helyet.

A Tabán, a Vérmező olyan helyszínei Kazinczy életének, ahol többször megfordult, találkozott az Apród utcában élő Virág Benedekkel, együtt látogatták a magyar jakobinusok sírját, ünnepeltek Benedek-napokat, állandó levelezésben voltak. Kölsönösen tisztelték és becsülték egymást. Kazinczy Ferenc emlékét az I. kerületben, a Bécsi kapu téren elhelyezett Kazinczy-emlékkút őrzi, mely Pásztor János 1936-ban készült alkotása. Vérmező Sigrayt, Szentmarjayt, Laczkovicsot, Hajnóczyt, s végül Martinovicsot 1795. május 20-án fejezték le a „generális kaszálóréten”, mely ekkor kapta a Vérmező nevet. A kivégzés után a két katekizmust és az összeesküvők egyéb dokumentumait a vesztőhelyen elégették. Június 18-án került a kufsteini, spielbergi és munkácsi várbörtönbe Kazinczy Ferenc, Verseggy Ferenc, Batsányi János és Szentjóbi Szabó László. A magyar jakobinusokat a Vérmezőn álló emlékmű idézi, a közeli térnek is ők a névadói.

A KERÜLETET A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Sziba Tamás a budapesti Szilágyi Erzsébet Gimnázium

10. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Tarjánné Ádám Erzsébet**

Budapest V. kerület

Pest nevét 1148-ban említi először írott forrás. Mindkét város – Buda és Pest – az ipar és a kereskedelem központja lett. A tatárjárás Pestet dúlta fel, a megmaradt lakosságot IV.

Béla átköltöztette Budára. A 14. században vett nagyobb lendületet Pest fejlődése. A kereskedők mellett a kézművesek is nagyobb létszámban dolgoztak a városban. Fejlődése azonban lassúbb volt, mint a királyi központtá alakult Budáé. Majd a felvilágosodás és a reformkor hoz fellendülést Pest életében, amely akkor jobbra a mai V. kerülettel egyezett meg. Ennek határán vannak az egykori városfal maradványai is. A városi élet itt a 18–19. század fordulóján kezdett élénkülni. Az egységes főváros a három város: Buda, Pest és Óbuda 1873-as egyesülésével alakult meg, Budapest néven.

A Belváros szerkezetét fekvése szabta meg: három kapuja volt a városnak, ezek egy észak–déli és egy kelet–nyugati tengelyt szabtak meg. Ennek megfelelően alakultak ki a régi város főbb utcái is. A belvárosi templom környékén volt a régi Pest központja. Ezt a környéket az Erzsébet-híd építésekor teljesen átalakították, de tőle északra és délre is még látható a 19. század elején épült házak egy része. A Váci utca akkor is, ma is a főváros legelegánsabb utcája, sok kultúrtörténeti emléket is őriz. Hasonlóképpen a ma Petőfi Sándor nevét viselő, egykori Úri utca is. Irodalmi, zenei életünk nagyjai laktak itt, s történelmünk jeles pillanatai zajlottak ezeken az utcákon és tereken. Kazinczy Ferenc is ezen a környéken szállt meg leginkább, ha Pesten tartózkodott, fogadókban, vagy barátai vendégszeretetét élvezve.

Bugyi

A település Pest megyében, Budapesttől délre Ócsa és Dabas közelében fekszik. A történeti források a 14. század első felében már említést tesznek a községről. A honfoglalás után Taksony vezéri székhelyének övezetébe tartozott a környék, s a fejedelmi udvart szolgáló népek szálláshelye lehetett. Az 1546–1590 közötti defterek szerint Bugyi a térség harmadik legnépesebb faluja volt.

Noha a térséget a tatárjárás alaposan megtépázta, az újratelepült falvak sorsa rendeződött, s a környékre jellemző népes köznemesi falvak közé tartozott Bugyi is. E falvak lakossága a török elől a közeli mocsarakba, nádasokba menekült.

Az újabb kori fejlődés Beleznay János nevéhez fűződik, aki református jobbágysággal telepítette be a falut. Az ő nevéhez fűződik a település újjászülése a Rákóczi-féle szabadságharc után. Beleznay János építtette a ma is álló barokk kúriát. Fia, Beleznay Miklós tábornok 1773. szeptember 12-én országos református konferenciát hívott össze a településre. Ezen többek között részt vett Kazinczy József is két fiával, Ferencel és Dienessel. Egy hetet töltöttek a községben, a plébánosnál szálltak meg. Beleznay támogatta a sárospataki református konviktus építését is, ennek hálaadó küldöttségében a diák Kazinczy is részt vett. Beleznay a testőríró Bessenyei Györgynek is mentora volt, aki többször megfordult a kastélyban. Beleznay Miklósné pedig Budán látta vendégül Kazinczyt a koronázáskor.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Neubauer Babett az ócsai Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola 11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: *Bak Károlyné*

Debrecen Magyarország második legnépesebb városa. Írott forrásban elsőként 1235-ben tűnik fel Debrecen neve, mégpedig a Várad Regestrumként ismert ítéletgyűjteményben. A mezővárosi kiváltságokat Nagy Lajos adományozta Debrecennek 1361-ben, ekkortól rendelkeztek az itt élők a szabad bíró- és tanácsválasztás jogával. 1450 és 1507 között a Hunyadi család birtoka volt. A gazdag kereskedőváros polgársága körében hamar visszhangra találtak a kálvini reformáció tanai, és lehetőségeiket kihasználva a korszakban szinte egyedülállóan fejlett iskolahálózat kiépítését kezdték meg. Debrecen először 1849 januárjában lett az ország fővárosa, 1849 áprilisában Kossuth a Debreceni Református Kollégium oratóriumában mondta ki a Habsburg-ház trónfosztását és Magyarország függetlenségét. Debrecen rövid időre másodszor is az ország fővárosa lett, amikor itt ülésezett az Ideiglenes Nemzetgyűlés.

A Hatvan utcai temetőben ma ércpiramis áll Csokonai sírja fölött. A síremlék felállítását (1836) azonban hosszú és elmérgesedett vita előzte meg. Ezt a vitát Árkádia-pör néven emlegeti az irodalomtörténet. Kazinczy ugyanis Csokonai sírjára ezt a feliratot szánta: „Et in Arcadia ego”, azaz „Árkádiában éltem én is”. A vita tulajdonképpen az árkádia szó jelentése körül zajlott. Árkádia (görög pásztorvidék) a költészetben átvitt értelemben idillikus környezetet, egyszerű szépséget jelentett. Erről a jelentésről azonban a debreceniek nem tudtak, és így a konkrét jelentés szerint értelmezték (marhalegelő), szándékos sértegetésnek fogták fel Kazinczy javaslatát. A vita hosszú időre megrontotta a viszonyt Kazinczy és Debrecen között.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Berettyán Sándor a debreceni Ady Endre Gimnázium

11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Subiczné Palotai Erzsébet**

Handwritten text in cursive script, likely a historical document or manuscript, partially visible on the right side of the page.

A település létezését bizonyító első írásos emlék a váradi püspökség tizedösszeírása 1291-ből. A tatárjárás után a legnagyobb mezőváros volt a környéken. Jelentős országos esemény helyszíne, amikor Fráter György, hogy ellensúlyozza Ferdinánd híveinek szervezkedését, 1543.

augusztus 1-jére összehívta a tiszántúli rendek országgyűlését Derecske városában. A derecskei részországgyűlés fontos állomása volt a Keleti Magyar Királyságból meginduló erdélyi fejedelemség kialakulásának. Derecske a 16. században szabad hajdúváros, kiváltságát Bocskai fejedelemtől kapja, majd ezt I. Rákóczy György 1632-ben megerősíti. Egy időre Esterházy-birtokká válik, de a 18–19. századnak köszönhető dinamikus fejlődés következményeként rövid időre ismét mezővárosi rangot kap. A Debreceni Református Kollégium partikulájaként iskoláztatási hagyományai a 17. századig vezethetők vissza, a 19. században algimnázium is működik a településen.

Vendégeskedett itt Csokonai Vitéz Mihály, népszámlálási biztосként tevékenykedett Kazinczy Ferenc, s itt állomásozott egy ideig Széchenyi István. 1804 nyarán ide küldte Csokonai a Dorottya kéziratát Kazinczynak bírálatra.

A település a 20. században is megőrzi térségi központ szerepét, közgazdasági, kulturális és gazdasági központ, járási székhely. Pár évtizedig tartó visszaesés után a 90-es évektől városi rangot kap, lassanként visszanyeri térségi szerepét, fejlődésében nagy szerepet játszik Debrecen és Hajdúszoboszló, s újabban Bihar (Bihar) együttműködésnek köszönhetően Nagyvárad húzóereje. Kulturális és hagyományörző rendezvényei, színvonala élhető, fejlődő kisváros képét mutatják, mely rugalmasan alkalmazkodik a 21. század kihívásaihoz.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Szell Ágnes a derecskei I. Rákóczy György Gimnázium

11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: *Csiginé Nagy Krisztina*

A honfoglaló nemzetségek már a 10. században birtokba vették ezt a területet. Szent István alakította ki a királyi várbirtokot, amely évszázadokon át meghatározta a város fejlődését. Az ország egyik legkorábbi egyházi központját alapította. A középkori város fejlődésében szerepe volt a szőlőművelésnek. A 16. században lett püspöki birtokból királyi birtok. A megerősített vár védői Dobó István vezetésével üzték el a törököt 1552-ben.

Történelmi városképét a 18. században alakították ki az ott székelő püspökök: Erdődy Gábor, Bakócz Tamás és Eszterházy Károly. 1694-ben lett ismét püspöki város. Vára a tatárjárás után épült. Székesegyházát Eszterházy Károly építtette a 18. század végén.

Érseki líceumában ma tanárképzés folyik.

Idegenforgalmunk egyik legismertebb célpontja lett. Történelmi emlékei mellett fürdőkultúrája is vonzó.

Kazinczy Ferenc Eszterházy püspököt látogatta meg 1787-ben, s nézte meg a könyvtárat és Krakker-képeit.

A TELEPÜLÉST

A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Taray Bianca az egri

Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium

12. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára:

Ballagóné Csernyák Éva

Donát János:

Kazinczy Ferenc arképe (1812)

Dunántúlon, a Pilis hegység lábánál, a Duna jobb partján fekszik. Az Árpád-korban Magyarország fővárosa, Esztergom vármegye, később Komárom-Esztergom megye székhelye 1950-ig. Az esztergomi érsek székvárosaként a római katolikus egyház magyarországi központja.

Géza fejedelem uralkodása idején létrejött az első kereskedőtelep, amely egyben a Duna hajóforgalmának vámhelyéül szolgált, és évszázadokig itt működik az ország egyetlen pénzverdéje. A 960-as években Géza fejedelem új, állandó székhelyének Esztergomot választotta. Itt született Vajk, azaz Szent István király, akit itt is kereszteltek meg. István uralkodása óta érseki székhely. 1301-ben Esztergomban kapott magyar koronát Károly Róbert.

1543-ban elfoglalta a török Esztergomot, az Oszmán birodalom végvára, az esztergomi szandzsák központja lett. A város neves személyisége Balassi Bálint, aki 1594 tavaszán Pálffy Miklós csapatának tagjaként Esztergom alá vonul, majd május 19-én harc közben itt hősi halált hal. A tizenöt éves háború idején a város többször gazdát cserélt, az egymást követő ostromok során majdnem az egész város elpusztult, elnéptelenedett. Az 1848-as szabadságharc alatt Kossuth Lajos és Széchenyi István is megszállt a városban. 1895-ben átadták a Budapest–Esztergom vasútvonalat. Ugyanebben az évben nyílt meg a Mária Valéria-híd is Esztergom és Párkány között. A város 1950-ig maradt megyeszékhely, ma Komárom-Esztergom megye fontos városa.

Kazinczy Ferenc 1831. évi utazása során látogatta meg a várost. Megnézte Szent Anna rotundáját, a várost, a kanonokházakat és az akkor épülő bazilikát. Meglátogatta Rummy Károly Györgyöt, író-társát, aki ekkor jogtanárként élt a városban. Kazinczy híveként népszerűsítette a magyar irodalmat a német nyelvterületen.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Demján Eszter az esztergomi Árpád-házi Szent-Erzsébet Középiskola 12. osztályos tanulója.

Felkészítő: *Tóth Franciska* a Balassa Bálint Múzeum muzeológusa

Gomba község Pest megye középső részén a Gödöllői-dombság déli lankáin található.

Gomba legrégebbi titkait a Várhegy őrzi. A Kr. e. 1600-as években itt élő nép ekkor még használta a régi kő- és csontszerszámaikat, de már a bronzot is ismerte. 1858-ban Kubinyi Ferenc tárta fel a területet. A ma már alig látható földvár, ún. pogányvár védelmi feladatát még a jóval későbbi évszázadokban is betöltötte. Ezt bizonyítják a faluban talált más leletek is. Az első ismert írásos feljegyzés, amelyben Gomba neve szerepel, egy 1337. augusztus 1-jén kelt oklevél. A középkori oklevelek a települést Gomba, Gombad vagy Gumba néven említik. A település a középkorban többször cserél gazdát, a később meghatározó Fáyak 1612-ben lesznek először birtokosok.

Az 1700-as években a falu legnagyobb része a Fáy nemzetség tulajdonában van, s hosszú ideig ők itt a legjelentősebb birtokosok. A napóleoni háborúk idején meggazdagodó földesurak régi házuk helyére új, módosabb kúriát, kastélyt építtettek.

Ezen kúriák közül talán a legtöbb híres személyiség a Fáyak 18. sz. végén épült klasszicizáló családi kúriájában fordult meg. Fáy az András-napi mulatságokat is gombai birtokán rendezte, ezen és más alkalmakkor is a kúria gyakori vendégei voltak: Bajza József, Czuczor Gergely, Kazinczy Ferenc, Kölcsey Ferenc, Szemere Pál, Vörösmarty Mihály. Fáy András irodalmi pályája Kazinczy hatására indult el.

A község központjában lévő tér közepén áll az 1776-ban felépített neobarokk stílusú református templom. Itt kapott helyet a millenniumi emlékmű, „megkoronázva” a Szent Koronával, ami arra utal, hogy Patay József, a reformkori ellenzék egyik vezére 1849 januárjában – Szemere Bertalan és Horváth Mihály társaságában – Debrecen felé menekítve a Szent Koronát egy éjszakán át gombai kastélyában rejtette el.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Bokros Fanni a monori József Attila Gimnázium

11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Paviás István**

Kazinczy Ferenc magyarországi emlékhelyei és a Kazinczy-túra útvonalai

Kazinczy-emlékhelyek Szlovákiában

Sátoraljaújhely	Késmárk	Kezmarok
Hotkóc, Csáky birtok	Tornalja	Safárikovo
Borsi	Rimaszombat	Rimavská Sobota
Kázmér	Podrečany	Podrečany
Dasztóc	Vidafalva	Vidiná
Nagymihály	Losonc	Lucenec
Homonna	Gács	Halic
Kassa	Nagykürtös	Velky Krtis
Eperjes	Komárom	Komárno
Szepesújvár	Oroszvár	Rusovce
Lőcse	Pozsony	Bratislava
Hotkovce		
Borsa		
Kazimir		
Lastovce		
Mihalovce		
Hunenné		
Kosice		
Presov		
Hotkovce		
Levoca		

Kazinczy-emlékhelyek Erdélyben

Gyulafehérvár	Alba Iulia	Medgyes	Medias
Hadad	Hodod	Nagyenyed	Áiud
Ipp	Ip	Nagykaroly	Carei
Kolozsvár	Cluj-Napoca	Nagyszeben	Sibiu
Kóly	Coliu	Nagyvárad	Oradea
Kraszna	Crasna	Radnót	Iernut
Lugos	Lugoj	Segesvár	Sighisoara
Margitta	Marghita	Szalárd	Salard
Marosnémeti	Mintia	Torda	Turda
Marosugra	Ogra	Vajdahunyd	Hunedoara
Marosvásárhely	Targu Mures	Zsibó	Jibou
Alsószentmihály	Mibail Viteziul		
Andrástfalva ua. mint	Sacel		
Oláh-Andrástfalva	Bogata		
Bogát	Branisca		
Branyicska	Simeria		
Dédács	Simion		
Érsemjén			

Göncruszka

Göncruszka kis település az egykori Abaúj-Torna vármegye területén. Az első, 1217-ből ránk maradt forrás Wruzka formában említi a települést. Az elnevezésből arra lehet következtetni, hogy alapítói keleti szlávok lehetek. A Göncruszka nevet 1800 után használták.

Kazinczy Ferenc testvére, Kazinczy Klára feleségül ment Krajnik József táblabíróhoz, akivel Göncruszkan éltek. Kazinczyt és hűgát erős kapocs fűzte össze, hiszen Klára volt az egyetlen rokona Miklós öccse mellett, aki a kufsteini fogság után vállalta a családi kapcsolatot az irodalmárnyelvújítóval. Klára többször is vendégül látta Kazinczyt és családját. Előfordult, hogy Krajnik József és neje vállalta a Kazinczy gyerekek nevelését, amikor a család anyagi helyzete kilátástalanná vált. Talán ezzel a szoros kapcsolattal magyarázható, hogy Kazinczy Ferenc lánya, Kazinczy Eugénia feleségül ment Kazinczy Klára Krajnik Imre nevű fiához (vagyis a saját unokatestvéréhez). Házasságukból egyetlen gyermek született, Mária. Ő egy kassai bíróval, Offenheim Gyulával kelt egybe. Az 1900-as évek elején engedélyezték Offenheim Gyula és családja számára, hogy felvegyék a Kazinczy családnevet. Ebből a házasságból született gyermeke: (Offenheim) Kazinczy Mária és Margit. Mária és férje, Jeney Károly voltak a Krajnik–Kazinczy udvarház utolsó tulajdonosai a családból.

Kazinczy másik két gyermekének Antoniusnak és Lajosnak az életében is jelentős szerepe volt a kis abaúji falunak, Göncruszkanak. Antoniuszt itt is temették el, Lajost az 1848–49-es szabadságharcban betöltött szerepéért Aradon kivégezték 1849. október 25-én.

Göncruszkan találhatók Krajnikné Kazinczy Klára, Kazinczy Antal (Antonius), Kazinczy Gyuláné, Krajnik Mária (Kazinczy Eugénia leánya, Kazinczy Ferenc unokája), Jeney Károlyné Kazinczy Mária (Kazinczy Klára dédunokája) földi maradványai.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Dula Bernadett a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és Diákotthona 9. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Kosztik Györgyné Sáfár Katalin**

KAZINCZY FERENC ÚTJAI GYŐRÖTT ÉS KÖRNYÉKÉN

Első útja nem önszántából történt, ekkor vitték ugyanis őt és társait a csehországi Brünn (ma Brno) melletti Spilberg börtönébe raboskodni. Győr tehát csak útba esett.

1815. április 23-án érkezett családjával Győrbe. A Bárány fogadóban szállt meg, s még aznap este felkereste Péteri Takács Józsefet, aki ekkor Győr vármegye jegyzője volt. Midőn Kazinczy visszafelé jött Bécsből, Tétre vette útját. Péteri Takács megkérte Horvát Endrét, hogy szövegezze meg a tétiek álláspontját a nyelvújítási kérdésekben. 1815. október 15-i dátummal Horvát Endre terjedelmes tanulmányban összegezte a tétiek felfogását.

GYŐR – PANNONHALMA – PÁZMÁND: KAZINCZY UTOLSÓ ÚTJA 1831 ÁPRILIS ELEJÉN.

Pestről indult hajóval 1831. április 7-én. Megcsodálta a visegrádi várromot, a Salamon-tornyot. Komáromban megálltak egy órára, majd találkozott Czuczor pappal, akinek megszorítá a kezét és megölelé. Gönyűnél leszállt a hajóról, egy fiatal győri kereskedővel (Canender József) felfogadtak egy kocsit, két óra múlva leszállt a benedictusok háza előtt. Meglátogatta Kisfaludy Mihály alispánt (a két költő testvére) és a megyei levéltárat (Schédius Kristóf levéltárnokot). Maár Bonifác vitte ki Kazinczyt szekéren Pannonhalmára, mely két órát tartott. Guzmicsnál összegyűltek a „ő barátjai”. Ebédre a főapát meghívta Horvát Endrét is, Pázmánd szülöttjét, az „Árpádiás íróját”. Ebéd után Kazinczy kezdeményezésére gyalog mentek le Horvát szülőházához, de már visszafelé szekérrel jöttek fel a hegyre. Az utolsó nap Pannonhalmán Guzmics kérésére együtt ebédelt az összes jelenlévő szerzetessel, és tósztot mondott búcsúzóul. 1831. április 13-án a délutáni órákban Farkas Vince spirituális társaságában Tata felé vette útját.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Szalóki Anett a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium 12. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: *Szívósné Vásárhelyi Zsuzsa*

Handwritten text in cursive script, likely a letter or manuscript fragment, partially visible on the right side of the page.

Nógrád megye északi részén, Salgótarjánhoz közel, természeti szépségekben gazdag területen fekszik a település. Több község egyesítéséből jött létre.

A község hosszú ideig a Mocsáry nemzetség tulajdona volt. Két kúria is őrzi ennek emlékét. A 18. század közepén épült, eredetileg kúriában élt és dolgozott Mocsáry Antal a megye első magyar nyelvű monográfiájának írója. Itt látogatta meg őt és családját Kazinczy Ferenc és Szemere Pál 1831 áprilisában. Hozzá írta pár hónappal később, augusztus 23-án utolsó levelét, melynek írása közben hullott ki a toll a kezéből.

A lakosok jó része az iparban és a bányászatban dolgozott. A település őrzi mezőgazdasági jellegét.

Kazinczyék bútorai

Ludányhalászi

Nógrád megye északi részén, az Ipoly mellett több kis település egyesülésével jött létre Ludányhalászi. A Balassák ősi birtoka volt, a török hódoltság után 1700-tól pedig Rády birtok. A település 1948-tól szerepel Ludányhalásziként.

Ráday Pál, II. Rákóczi Ferenc kamarása, 1700-ban kezdte építtetni a kastélyt. Művelt középbirtokos nemes volt, több nyelven beszélt, 23 évesen a Nógrádi rendek jegyzője. 1705-ben Rákóczi ülést tartott a kastélyban, melyen megjelent Kazinczy András, Kazinczy Ferenc dédapja, is jelen volt. Itt született Ráday Gedeon.

A kastélyban Kazinczy Ferenc és Petőfi Sándor is vendégeskedett. Kazinczy 1803-ban járt itt először. 1830-ban, utolsó utazásán Szemere Pállal és feleségével látogatták meg özvegy Ráday Pálnét és leányát, akit Kazinczy Fizsi néven örökölt meg írásaiban.

Az épület napjainkban szociális otthonként működik, 50 hektáros parkja védett terület, a Bükki Nemzeti Park felügyelete alatt áll.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Brunda Dániel a salgótarjáni Táncsics Mihály Közgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola 11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Pető Borbála** (Salgótarján)

Segítő tanára: **Eitler Rudolfné** Ludányhalászi,
II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola

Mád Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Tokaji-hegy alján található ősi település. A községet szőlő-táblák, északról nagy kiterjedésű erdők veszik körül. A szőlőtermelésre utaló leletek tanúsítják, hogy 400 körül már szőlőt termeltek ezen a területen. A 13. században már mezővárosként emlegetik. A tokaji, majd a regéci várhoz tartozott Mád, a 16. század közepén a tállyai uradalom része. A század végén Zemplén vármegye hetedik legnépesebb települése volt.

1700-ban II. Rákóczi Ferenc és nővére vásárolta meg a falut, amely ekkor már híres bortermelő hely volt. A fejedelem is gyakran megfordult itt. 1754-ben Mária Terézia Orczy Lőrincnek adományozta a város negyedrészt és több külső birtokot. Kazinczy Ferencnek is volt itt szőlője és présháza, melyről az Irodalomtörténet című folyóirat 1928. évfolyamának 242–243. oldalán olvashatunk.

Európában egyedülálló zsinagógája 1795-ben épült, egyedisége abban áll, hogy a barokk és a copfstílus keveredik építésénél. A többi hegyaljai faluhoz hasonlóan itt is jelentős borkereskedelemmel foglalkozó zsidó kolónia élt. Erről szóló jelenetet örökített meg a Kazinczy egykori borházában leírt freskó. Mád a 19. század végén virágzó település a filoxéravész miatt elszegényedett. Jelentősek voltak aranybányái is.

A tokaji borvidék részeként 2000-ben a Világörökség részévé vált.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Kékedi Kinga a szerencsi Bocskai István Gimnázium

9. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: *Éliás Balázs*

Kazinczy Ferenc több alkalommal járt Miskolcon, főleg átutazóban Pest illetve Bécs felé vett útjában. Ennek ellenére kevés információnk van miskolci tartózkodásairól, sajnos még leveleiben is ritkán említi.

A várost és gondjait azonban kétségtelenül ismerte: van egy korai, Szathmári Király Pálnak címzett keltezetlen levele, amelyben tanterületi felügyelőként javasolja és támogatja a központtól távol eső miskolci iskoláknak a közelebb hozatalát a belvároshoz.

A városban két látogatása volt igazán emlékezetes. Először 1789. június 14–19-e között időzött itt hosszabban, amikor a szabadkőműves páholy egyesület tagjai közé emelte. A páholy első embere a későbbi após, Török Lajos volt. A helyi nemesek, akik ismerték és tisztelték Kazinczyt, szinte versengtek azért, hogy egy-egy napot vagy éjszakát házukban töltsön.

Későbbi miskolci látogatása idős korában, 1828. július 25-én történt. Kocsival érkezett a városba, a kocsit a „széphalmi remete” 17 éves Emil fia vezette. A források szerint a kocsi felborult. Kazinczy a lábát törte, s a Három Rózsa fogadóban részesítette elsősegélyben egy felcser.

Miskolc nem tartogat sok emléket, emlékhelyet Kazinczy Ferencsel kapcsolatban. Szobra nincs a városban. Kazinczy nevét viseli viszont egy utca Miskolc belvárosában. A nevet 1859-ben nyerte, amikor – többek között Tompa Mihály jelenlétében – megünnepelték Miskolcon Kazinczy születésének 100. évfordulóját. Jelenleg ennek az utcának a sarkán áll a Kazinczy könyvesbolt, amely épület annak idején a Három Rózsa fogadó volt, ahol az említett felcser elsősegélyben részesítette. Az épület homlokzatán máig megtalálható a fogadóra utaló három rózsza.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Ficzere Kitti a diósgyőri Gimnázium

11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: *Mándyné Kerékgyártó Katalin*

Dunántúlon, Győrtől délre idilli dombok között fekvő helység. Eredeti neve Gyórszentmárton. Ősidők óta lakott település, feltehetően a Civitas Pannonian nevű római város helyén létesült. Géza fejedelem udvarházat építtetett a Pánzsza felső folyásánál. Szent István Gizella királynéval és fiukkal, Imrével tartózkodási helyül használta a kolostorházat, sőt pénzt is veretett itt. A 10–11. században álló udvarház és birtoka a bencések 996-os megjelenésével, a királyi alapítású kolostor felépítésével veszi kezdetét a falu kialakulása.

A tatárjárás után a monostor várjelleget öltött. Város, majd városias hely lett, fejlődése gyorsan megindult. 1540-től a végvári rendszer láncszemeként Győr elővára. A törökök elpusztították a falut, de a 17. század elején fejlődésnek indult. Az apátság nagy építkezésbe kezdett, a céhek megerősödtek, bővült az iskoláztatás. Pannonhalmán a bortermelés is virágzásnak indult.

Az 1960-as évektől élénkült az idegenforgalom. A település 1965 óta viseli az apátsággal közös Pannonhalma nevet. Mai nevét Kazinczy Ferencnek köszönheti, aki 1831-es látogatásakor Guzmics Izidornál időzve az apátság épületében találta ki a 18. századi latin felirat magyar fordításának alapján, mely így szól: „Nézzétek Szent Halmát Pannóniának”.

A településnek legimpozánsabb pontja a főapátság, a benne működő kolostor, székesegyház, kolostori múzeum, könyvtár és a bencés gimnázium. A főapátság a magyar történelem egyik kiemelkedő emlékhelye, egyházi és művészeti központ, a Világörökség része.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Kocsis Ágnes a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium 12. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Szívósné Vásárhelyi Zsuzsa**

Pázmándfalu

PÁZMÁNDFALU

Pázmándfalu Győrtől 15 km-re délkeletre, a Pannonhalmi-dombság északkeleti részén helyezkedik el. Csendes, tiszta levegőjű vidék. Földművelésre, állattenyésztésre rendkívül alkalmas a terület.

A falunak több gazdája volt, nevezetesen a győri várszolgák és udvarnokok, de megtalálhatjuk első birtokosai között a Szent Márton Egyházat is. Helységként először 1240-ben említik az Albeus-féle birtokjegyzékben. A település a török uralom alatt elpusztult, a törökök elvonulása után azonban újjáépült. Ekkor néhány szláv és német ajkú jobbágy is betelepedett. Az 1848-as forradalom és szabadságharc után mindenki szabad polgárként kereshette a maga boldogulását, ezért szabadon folyt a falvakba a ki- és beköltözés. A Győrbe települő gyárák munkalehetőséget biztosítottak a környék lakosságának.

Pázmádon a római katolikus egyház története a 14. század elejére nyúlik vissza. A pázmándi plébánia felett a pannonhalmi főapát és a győri püspök a jogot egyaránt magának követelte. A református egyház története a 16. század derekára, a reformáció kezdetére tehető. 1531-ben a török által feldúlt faluba visszatérő, csüggedt emberek között megjelent egy „Bálint nevű” pap, Enyedi Török Bálint udvari papja. Biztatására a faluban egy egyszerű templomot építettek. A földesurak azonban leromboltatták az iskolával együtt, a lelkészeket, tanítókat pedig bebörtönöztették és gályarabságra hurcoltatták. A legfiatalabb gályarab Kocsi Csergő Bálint volt, aki később Debrecenben professzor, Munkácson és Pápán rektor lesz. Öreg korára érkezett Pázmándfalura, ahol megírta gályarabsága történetét.

Neves személyisége a falunak Pázmándi Horvát Endre, aki hírnevét Árpád című eposzával szerezte. 1830-ban az MTA tagjává választották. Itt halt meg 1839-ben, itt is temették el. Könyvtárát a Magyar Tudományos Akadémiára hagyta. Őt látogatta meg Kazinczy és Guzmics Izidor 1831 áprilisában, amikor Kazinczy Pannonhalmán tartózkodott.

A település Budapestről keletre, ahhoz igen közel, a Gödöllői-dombság szélén fekszik. A régészeti leletek tanúsága szerint az ókor óta lakott hely volt. Első írásos említése 1338-ból való. 1345-ben alapították első iskoláját.

A 14. században a Péczeli család birtoka. A török uralom alatt végig lakott hely volt, csak a tizenöt éves háborúban néptelenedett el. A falu a 18. században a Fáy és a Ráday család birtoka volt. Ráday Pál kezdte építtetni kastélyát, amely ma műemléki felújítás alatt áll.

A kastélyról Kazinczy többször írt, különösen tetszett neki a díszterem festészeti megoldása és a könyvtár. Az általa igen nagyra becsült család történetét is megírta. Gyakori vendég volt a kastélyban, amint id. Ráday Gedeon pesti szállásán is. Először 1784. október 3-án Gyömrőről jött Ráday meglátogatására. 1788-ban is több napot töltött nála, s együtt utaztak Pestre. Kazinczy kapcsolatát fenntartotta ifj. Ráday Gedeonnal, Ráday Pállal és családjukkal is. Id. Ráday Pál és Gedeon könyvtára a Duna-melléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtárának alapját képezte. Később ehhez a gyűjteményhez csatlakozott Szemere Pál könyvtára is Szemere-tár néven.

Szemere Pál, Kazinczy leghívebb követője, a „Pesti Triász” tagja is Pécelen született. Nála még gyakoribb vendég volt Kazinczy, gyerekei is megfordultak a Szemere-kúriában, mely ma is áll a város közepén, erősen átalakítva.

Többször előfordult, hogy pesti tartózkodásuk idején néhány napig Pécelen időztek. Kazinczy Szemere Pálban látta munkásságának folytatóját.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Valkai Gabriella a péceli Ráday Pál Gimnázium

10. osztályos tanulója

Felkészítő tanára: **Guttman-né Nádasi Livia**

Sárospatak

A Bodrog partján fekvő város a magyar művelődés jelentős helye, a Hegyalja kulturális központja. Méltán nevezték „Bodrog-parti Athén”-nak. Régi, nagy hagyományokkal rendelkező iskolaváros.

A 11. században várispánsági központ volt, I. András királyi birtokká avatta. A 12. században királyaink olasz telepeseket hoztak a környékre – Bodrogolaszi, Olaszliszka őrzi jelenlétüket – s ez időben már a szőlőkultúra és borkereskedelem volt a gazdasági élet alapja.

A tatárjárás után épült vára, bár a tatárok elkerülték a várost. A korai középkorban említett vár azonban nem azonos a jelenlegivel, az a ma Várhegynek nevezett hegyen állt. A második tatárbetöréskor Patak is elpusztult. Károly Róbert tette ismét királyi birtokká a 14. században, majd királynői birtok lett.

Zsigmond a Pernyieknek adományozta Patak várát, haláluk után szabad királyi város lett, utóbb a Pálócziak birtoka. Pálóczi László építtette várkastéllyá kúriáját Mátyás király engedélyével. A mohácsi csatamezőn elesett Pálóczi után Perényi Péter, a 16. században Dobó István és családja lett az új tulajdonos. Balassi Bálint itt kötött titokban házasságot Dobó Krisztinával. A 17. század elején Lorántffy Zsuzsanna és a Rákóczi család tulajdonába került.

Iskolája nagyhírűvé vált. Patakon tanított Comenius, a híres pedagógus. Ezt a református kollégiumot Perényi Péter alapította 1531-ben. Az igazi felvirágzás I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna jóvoltából következett be. Ebben az iskolában tanult többek között Besenyei György, Kazinczy Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály, Fáy András, Kossuth Lajos, Szemere Bertalan, Teleki László, Tompa Mihály, Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond.

Ma az egyik leglátogatottabb idegenforgalmi látványosság Sárospatak.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Czabányi Enikő a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma,

Általános Iskolája 10. osztályos tanulója

Felkészítő tanára: **Perényiné Vaszily Tünde**

Sátoraljaújhely Zemplén megye egykori székhelye hazánk legészakibb városa. A Hegyköz és a Bodroghöz „kapuja”, határátkelőhely Szlovákia felé.

A tatárdúlás elpusztította a települést, s a vész elmúltával a hegyekhez közelebb született újjá. Az új városban a szőlőművelő, iparos és kereskedő réteg honosodott meg. 1256-ban IV. Béla oklevele nova villaként említi az új települést. Később V. Istvántól kap városi kiváltságokat. A várat is valószínűleg ő építtette, s gyakran időzött falai között. A 13–14. században királyi, illetve királynői birtok, majd egy évszázadon át a Pálócziaké. A mohácsi csata után Perényi Péter szerezte meg a várost. A katolikus intézmények helyett protestáns iskolát alapított. Lorántffy Zsuzsanna a városon belül építtetett magának udvarházat. Az ő révén lett a város I. Rákóczi Györgyé is.

Itt készítették az első aszú bort az 1640-es években.

A Wesselényi összeesküvés, majd a Rákóczi-féle szabadságharc idején sokat szenvedett a város. A 19. században kapott újra nagyobb jelentőséget. Zemplén vármegye székhelye lett újra, iparos- és kereskedőrétege nőtt, megpezsdült a kulturális élet is. A helyi hagyomány szerint a városháza erkélyéről mondta Kossuth Lajos első szónoklatát 1831-ben a koleralázadás idején. A városháza épületében lévő levéltár berendezése műemlék. 1816–1831 között Kazinczy Ferenc volt a megye főlevéltárnoka, a gyűjtemény ma is viseli az ő keze nyomát.

Kazinczy Ferenc kultusza jegyében rendezik meg minden év októberében Sátoraljaújhelyen és Széphalmon az Édes anyanyelvünk országos nyelvhasználati verseny döntőjét.

A tokaji bortermelés fontos helyszíne is Újhely, a vulkanikus hegyeken kitűnő furmint és hárslevelű szőlő terem. A hegyaljai bort híres pincében érlelik.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Kajati Gábor a sátoraljaújhelyi Szepsi Laczkó Máté Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium 11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Komporday Levente**

A kedvelt balatoni üdülőtelepülés a 7-es főút mellett fekszik. Mindössze 5 km-re az M7-es autópályától a híres völgyhídtól. A szántódi révnek és az itt lezajló kompforgalomnak köszönhetően a település „Somogy északi kapuja” címmel büszkélkedhet.

A kincstár 1785-ben Szántódpusztát Pálóczi Horváth Ádámnak adta bérbe, aki csaknem egy évtizedig gazdálkodott a birtokon.

P. Horváth Ádám mielőtt Szántódpusztára került, a debreceni kollégiumban református papi pályára készült. Miskolcon ügyvédi gyakorlatot folytatott, egy ideig földmérő mérnök volt, majd földeket bérelt és gazdálkodott. Kapcsolatban állt és levelezett korának számos és kiemelkedő személyével. Verseket írt és a magyar népköltészet első tudatos gyűjtője volt. Munkásságára a felvilágosodás eszméi hatottak. Amikor a tihanyi apátság birtokait bérelte, Szántódon a pusztta egyik épületében lakott. Számos irodalmi műve itt született, több levelét innen keltezte. Egy ideig jó barátság fűzte Kazinczy Ferenchez, a kiváló literátorhoz. P. Horváth Ádám többször küldte el költeményeit, írásait Kazinczynak, hogy véleményyt mondjon róluk. Egyik 1789-ben Kazinczynak írt levelében láttató erővel beszéli el szántódi környezetét. Ugyanebben az évben, a szántódi bérlő biztatására Kazinczy fölkerekedett és Budáról Füreden keresztül Szántódra utazott, hogy meglátogassa P. Horváth Ádámot. Az utazásról és a találkozásról Kazinczy útinaplót írt. Már Szántódról visszatérőben, Veszprémben jegyezte le átkelését a Balatonon és magányos barátja házában szerzett benyomásait.

Pálóczi Horváth Ádám nevét őrző emléktáblát, a pusztta egyik épületén, az ún. kastély falán 1980-ban helyezték el. Az emléktáblán a felirat Kazinczy Ferenc látogatására is emlékeztet.

A KAZINCZY-TÚRÁN A TELEPÜLÉST KÉPVISELI:

Halász Mátyás a fonyódi Mátyás Király Gimnázium
9. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Kereskai Zita**

Sátoraljaújhelytől 5 kilométerre a Hegyköz felé haladva jutunk el a községbe, melynek eredeti neve Kisbányácska volt. Mai, fogalommá vált nevét Kazinczy Ferencnek köszönheti, aki 1790-ben választotta ezt a helyet önálló otthona megteremtéséhez. A helyet még pataki diák korában nézte ki, ahonnan szép kilátás mutatkozott a tájra. Eleinte csak Kazinczy otthona és közvetlen környéke viselte a Széphalom nevet, 1886-ban lett a község hivatalos neve. Kazinczy álnévként is használta: Széphalmi Vincze néven is publikált.

Az épület terveit maga készítette, s nagy gonddal tervezte kertjét is, melyhez Kufsteinből is küldött haza magvakat és facsemetéket. A ház alapkövét 1791-ben tették le, s még az évben tető is került rá. A belső munkák folytak, amikor 1794. december 14-én Alsóregmecen letartóztatták, hogy majd csak 1801-ben láthassa házának lepusztult maradványait. 1806 júniusában költözött be az ajtó és ablak nélküli épületbe, hogy felesége és kislány számára lakhatóvá tegye az épületet. Iphigenia nevű első gyermeke közben meghalt, így a család temetkezési helyét is ki kellett alakítani a kertben, ahova majd feleségét is temetni fogják, több gyermekével és családtagjával együtt.

1806 szeptemberében – Kazinczy negyvenhét esztendősen volt ekkor – költöztek be feleségével, itt született további hét gyermeke. Nehéz körülmények között, szinte szegényesen éltek, de Széphalom a magyar szellemi élet központjává vált. Élete utolsó évtizedében innen kocsizott, de gyakrabban gyalogolt be Újhelybe, ahol a levéltár rendezésével jutott jövedelemhez.

1859-ben, születésének 100. évfordulóján nagy ünnepség keretében emlékeztek Kazinczyra. Ekkor döntött úgy az Akadémia, hogy a már romos házat és a birtokot megvásárolják. Ma is zarándokhely Széphalom, annak idején Petőfi, Szemere Miklós, Arany János, Tompa Mihály és neves írók, közéleti emberek látogattak el ide. Ma is az egyik leglátogatottabb emlékhely: iskolások százai, turisták, erre járó érdeklődők, kultúraszerező emberek látogatják meg Kazinczy-emlékhelyét.

2008-ban megnyílt Kazinczy egykori telkén a Magyar Nyelv Múzeuma, újabb tiszteletet adva a magyar nyelv mesterének.

A „vizek városa”-ként is emlegetett Tata a Dunántúl északi részén fekszik a Budapestet Béccsel összekötő autópálya mentén. Az oklevelek szerint 1305-ben már mezőváros, 1388-ból származó oklevélben már címeres város volt.

A várkastélyt Zsigmond király építtette a 14–15. század fordulóján. Fényes udvari élet színtere volt. Tovább épült és gazdagodott Mátyás király idején is. Utána a hanyatlás, pusztulás időszaka következett. A török időkben a Habsburg és a török hatalom határvonalán állott Tata, gyakran cserélt gazdát, így elnéptelenedett, elpusztult.

1727-ben került az Esterházy család kezébe és a következő századokban a nagy hatalmú arisztokrata család jellegzetes főúri központtá tette. A város arculatát Fellner Jakab, a 18. század második felének nagy barokk építészé alakította ki. Ő tervezte a kastélyt, melyet Kazinczy is megcsodált.

Az angolkertet Böhm Ferenc telepítette – Kazinczy Ferenc ezt többször is élvezettel nézte meg. A park közepén van a Cseke-tó. Közel hozzá áll a „török mecset”, melyhez közel a tó partján van a „Kazinczy-emlékpad”. A parkot a kor divatja szerint műromok díszítik.

A Nagy-tó környékét a 18. század közepének nagynevű vízépítő mérnöke, a magyar térképészeti megalapítója, Mikovinyi Sámuel csapolta le és rendezte. Kazinczy Ferenc többször járt Tatán. Először fogolyként áthaladva látta az Esterházy-kertet 1785-ben. 1803-ban az angolkertet jött megnézni. Ekkor kocsija fölborult, egy láda (12 palack) tokaji bor esett rá és orrát törte. Egy hétig ápolták a fogadóban. Balesetét megírta a Pályám emlékezetében és több levelében is. 1831-ben Pannonhalmáról érkezett Tatára. A piaristáknál tett látogatást és újra megnézte Esterházy gróf kertjét és a várat.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Horváth Máté a tatai Eötvös József Gimnázium

11. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Szabó Andrea**

Handwritten text in cursive script, likely a historical document or letter, partially visible on the right side of the page.

Az Alföld északnyugati peremén, ahol a Gödöllői-dombság utolsó lankái is elsimulnak, ahol kinyílik a szemnek és a léleknek a sík, s a Tápió-patak vize lelassulva pusztai legelők és szikes tavak között révedez-fekszik Tápiógyörgye.

Első fellelt írásos említése 1220-ból való, a Váradi Regestrumban.

A község határát szeli át a Sós út, amelyen Budára évszázadok során „kincses” karavánok szállítottak kurrens portékákat. Az 1528-ban készült Lázár deák-féle térképen jól látható az akkori Megyer nevű falu kéttornyú gótikus temploma. E vidék a törökidő után 1731-ben települt újjá. A mai falu ettől az időtől épült-szépült azzá, amit ma lakói büszkén vállalnak, s vendégváro faluként hívják-várják a látogatókat.

S van mit látni, hiszen a község terein emlékszobrok sokasága díszlik, központjában a Györgyey-kastély szigetekkel ékes tavával pompázó parkja andalíthat, utcái dús virágdísszel vigasztalnak, tanösvényei a táj érdekes jellegét mutatva vezetnek végig a pusztai világ növény- és állatritkaságai között, táborozóhelye komfortos, tavai halakban gazdagok, múzeuma a régi paraszti világ emlékeit őrzi, közintézményei korszerűek, határa kalandozásokra csábít.

A legújabb időkben Tápiógyörgye elnyerte az Európai Falumegújítási Díj ezüstérmét, a virágos falvak versenyében első lett az országban, s az európai zsűri itt is ezüstéremre méltatta.

Kazinczy Ferenc gyakori vendége volt a 19. század elején a községnek, szerető, hív barátságában a Prónay-családnak. Prónay Simon gyermekét a Szent Anna-templomban tartotta keresztvíz alá, amely eseményről a templom „História Domus”-a tanúskodik eredeti bejegyzéssel. Egy 1828-as keltezésű levelében mint „Szép és Jó Györgyét” említi, ahol mindig kellemes és lelkét megújító napokat töltött.

A község iskolája 2005-ben vette fel Kazinczy Ferenc nevét. Az iskola bejárata előtt Szórádi Zsigmond szobrászművész Kazinczy Ferenc-emlékszobra áll. Tápiógyörgye a 2009-es Kazinczy-emlékév tiszteletére szervezett országos emléktúra ünnepi programot adó záró-állomása. Szívesen fogadja és gondozza az idelátogatókat, tisztelegve a „Nagy Mester” emléke előtt, aki ezt a falut szerető látogatásai nyomán nemzeti irodalmunk vérkeringésébe kapcsolta.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Ladányi Márk, a szolnoki Széchenyi Gimnázium

0. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **Ráczné Weisz Mária**

Magyarország északnyugati részén, a Kisalföld délkeleti részén, a 83-as számú főút mellett helyezkedik el, Győr és Pápa között félúton.

A település a megye déli határán a sokorói dombok lankáinak és a Marcal-medence (Rábaköz) síksága találkozásánál lelhető fel. Az egykori mezőváros és járási székhely 2001. július 1-jétől ismét város. A település nevét valószínűleg első birtokosairól a Thet törzsnemzetségtől kapta, IV. Béla említi először oklevelében. A török megszállás idején elnéptelenedett, majd újra benépesült. A területén feltörő forrás gyógyító erejét korán felismerték. Tétszentkút ma is zarándokhely.

1771-től 1950-ig Sokoróalja szellemi és gazdasági központja Tét. A 18. században Győr után a megye legnépesebb települése.

1778-ban költözött Tétre a Kisfaludy család, velük az akkor hatéves Sándor. Tíz évvel később itt született a család másik híres tagja, Kisfaludy Károly. A szülőházat elbontották, ma a helyén emlékmű áll. A Kisfaludy család emlékét kiállítás őrzi a Kisfaludy panzióban.

1795–96 között itt volt plébános Révai Miklós, majd az MTA alapító tagja Pázmándi Horvát Endre. Őt látogatta meg Téten Kazinczy Ferenc. Péteri Takács József is itt vett birtokot és telepedett le 1810-ben, aki a mérsékelt nyelvújítás híve volt.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Hegyi Dalma a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium 12. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: *Szívósné Vásárhelyi Zsuzsa*

A Tisza és a Bodrog összefolyásánál található Tokaj városa, amit már 1067-ben mint szőlőtermelő vidéket említettek. Első vára földvár volt, mely a tatárjárás idején pusztult el. A 14. században már kővár állt Tokajban, ami a diósgyőri uradalom része volt. A tokaji átkelő a Kelet-Alföld és a Kelet-Felvidék között zajló forgalom kapuja volt, ilyen jelentőségű átkelő a Tiszán csak Szolnokon és Szegeden volt. Később a Hunyadiaké, majd a Szapolyaiaké lesz a település, végül János Zsigmond idején királyi birtok. A várat II. Rákóczi Ferenc romboltatta le, nehogy idegen kézre kerüljön. A kiegyezés utáni békés évtizedekben Tokaj fejlődött, polgárosodott, a két világháború azonban ezt félbeszakította. Tokaj bájos történelmi városként a turistákat is vonzza. A borvidék a Világörökség része.

Paracelsus itt járt a tokaji bor gyógyító hatását tanulmányozni. Erre emléktábla figyelmezteti a turistákat. Élt itt rövid ideig Balassi Bálint, Nicolaus Lenau (német nyelven alkotó osztrák költő) itt töltötte gyermekkorának egy részét. Tokajban született Paulay Ede.

Kazinczy 1800. augusztus 10-én járt itt, amikor rabként Munkácsra vitték őket. A városházán volt a szállásuk, ahol Klára nővére (Krajnikné) látogatta meg gyermekeivel. 1831-ben Szemere Pállal és annak feleségével tervezett utazásuk során Tokajban tudták meg, hogy a sót tutajon szállító románok behozták a kolerát, s járvány tört ki. Ekkor határozta el Kazinczy, hogy nem megy tovább Szemeréékkel, hanem hazatér családjához.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Pányik Barbara a Tokaji Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola 10. osztályos tanulója.

Felkészítő tanára: **dr. Jánosné Petruska Magdolna**

Vác városa a Duna kanyarulatában, a magyar Alföld és a hegyvidék találkozásánál fekszik. Közlekedési csomópont, átkelőhely a Dunán, összekötő kapocs a tájegységek között.

A várost említő első hiteles adat 1074-ből származik, majd a következő évből a garamszentbenedeki kolostor alapítólevele ír a váci püspökről és birtokáról. A 15. században Vác a legfontosabb korabeli magyar városok közé tartozott, királyi pompával vetekedő reneszánsz székesegyház és palota alkotta a püspöki központot, emeletes kőházak épültek. A városlakók jövedelmét főként a folyó, az árucserre lehetősége, a bortermelés biztosította. A 19. században az első vasútvonal megépítése óriási szenzációnak számított.

A mindenkori püspök, mint a város földesura, városrendezési szempontból is fontos szerepet játszott.

Kazinczy 1831. április közepén volt gróf Nádasdy Ferenc váci püspök vendége, Esztergomból érkezett a városba. Kazinczy április 15-én nézte meg a püspöki kertet, a palotát, majd a diadalkaput, az irgalmasok kórházát, és járt a siketnémák intézetében. A székesegyház falképei kiváltották nemtetszését, ennek is hangot adott útirajzában.

Vácnak nemcsak a nyelvújító Kazinczy Ferenchez, hanem az ő Lajos fiához is van kapcsolódása. Kazinczy Lajos százados a váci nemzetőrök segédtisztje volt, az itteni táborban állomásozott, majd a tavaszi hadjárat idején Klapka hadseregében harcolt.

Vác városképét ma is meghatározzák a Kazinczy által látogatott épületek, helyszínek. A manapság mintegy 34 ezer lakosú település közel ugyanennyi, a környékről bejáró embert fogad iskoláiban és modernizált üzemeiben.

A TELEPÜLÉST A KAZINCZY-TÚRÁN KÉPVISELI:

Kende Adrienn a váci Boronkay György Műszaki Középiskola,

Gimnázium és Kollégium 12. osztályos tanulója

Felkészítő tanára: **Urbán Márta**

Kazinczyval Tápiógyörgyén

Az emlékv nagy ívű programjának tartalmas zárására – Tápiógyörgyre – úgy érkezik a csapat, hogy már mindenki átitatódott történelmi, kultúrtörténeti ihlettel és élménnyel, már mindannyian bebarangolták Kazinczy tájainak jó részét, ismerik a nyelvtörténeti tollharcok és pennacsaták értelmét és eredményét, és várják a döntő nagy csatát. A hosszú túrára kitarás és elhatározás kellett, a vetélkedőre jó megfigyelőképesség, logikus gondolkodás, kreativitás és játékoság, de leginkább a Kazinczy-művekben való jártasság lehet a versenyzők segítségére. A vetélkedő épít a kortörténeti, képzőművészeti, irodalmi, nyelvi és életrajzi tájékozottságra, de nem az ismeretek feleletszerű visszaadását várják el a szervezők, hanem azok helyes felismerését, ötletes és értő alkalmazását. Akik Kazinczyról és koráról a leghitelesebben, a legszellemesebben és a legmeggyőzőbben teljesítenek, kiemelt díjként részt vesznek a bécsi kiránduláson.

Kispálné dr. Lucza Ilona

irodalomtörténész

A Kazinczy Ferenc-emléktúra befejező állomásának programja Tápiógyörgyén

2009. MÁJUS 28. (CSÜTÖRTÖK)

- délután érkezés Abonyból Tápiógyörgyre, szállás az erdei iskolában
- ismerkedés tábortűznél

2009. MÁJUS 29. (PÉNTEK)

- délelőtt Kazinczy-vetélkedő I. fordulója
- délután túra a pusztában, lángossütés a múzeum udvarán
- este zenés műtárgy

2009. MÁJUS 30. (SZOMBAT)

- 10.30 órakor: Kazinczy Ferenc és a felvilágosodás kora
Kucza Péter könyvgyűjteményének kiállítása
- 10.30 órakor: Emlékezés Kazinczy tiszteletére a Magyar tanárok Országos Egyesülete szervezésében a Kazinczy Ferenc-iskolában
- 13.30 órakor: koszorúzási ünnepség a Kazinczy-szobornál
- délután a Kazinczy-verseny II. fordulója és eredményhirdetése
este közös vidám emlékezés és táborzárás tábortűznél

2009. MÁJUS 31. (VASÁRNAP)

- délelőtt hazautazás, illetve a versenyben győztes tanulók indulása Bécsbe.

*Szórádi Zsigmond:
Kazinczy Ferenc szobra Tápiógyörgyén
(2005)*

Kazinczy Ferenc Általános Iskola, Tápiógyörgye

